

การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : องค์กรรวม
Application of Work Principles 6 of King Rama IX :
Holistic Approach

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์
Chairoj Nopchalerroj
มูลนิธินพเฉลิมโรจน์
Nopchalerroj Foundation
Email : win@chairoj.net

Received: June 13, 2024; Revised: June 29, 2024; Accepted: June 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 คือ องค์กรรวม ผลการวิเคราะห์พบว่า แนวทางการนำหลักการทรงงานข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ อาจสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้ 1) มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากทุกมุมมอง โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและครบถ้วน เช่น ข้อมูลเชิงสถิติ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และความเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น การที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดเช่นนี้ก็เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาและแนวทางการแก้ไข มีการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติและการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม 2) สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ เป็นความตระหนักรู้ถึงองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ทั้งในแง่องค์ประกอบที่ทำให้เป้าหมายสำเร็จ หรือในแง่สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจอะไรบางอย่าง เป็นการมองรอบด้านให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือทำให้เป้าหมายสำเร็จ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน 3) มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน คือ การมองให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ ก่อนเริ่มการดำเนินงาน ควรทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติ

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักการทรงงานข้อที่ 6, องค์กรรวม

Abstract

This academic article aims to study the application of the 6th principle of His Majesty's working principles, which is "Holistic Approach." The analysis results show that the application of this principle can be implemented in the following ways : 1) Clearly envision the overall outcome : Start by thoroughly analyzing the problem, set clear and comprehensive goals covering all relevant dimensions, and assess both positive and negative impacts to prepare for potential prevention or resolution of issues. Collect and analyze data from all perspectives using diverse and comprehensive sources such as statistical data, expert opinions, and public opinions. The detailed analysis is intended to provide a holistic view of the problem and the solution approaches. Plan the operations comprehensively, covering all steps and relevant factors, and establish systematic implementation and monitoring guidelines to enable appropriate adjustments and corrections. 2) Align factors with the desired outcomes : This involves recognizing the interrelated components that either contribute to achieving goals or cause problems, as well as the impacts arising from certain decisions. It is about considering all relevant aspects comprehensively to facilitate problem-solving or goal achievement using methods appropriate to the current situation. 3) Identify problems and solutions comprehensively : This means recognizing potential problems and obstacles or those that are likely to arise. Before commencing operations, it is essential to analyze the risks and obstacles that may occur in all dimensions.

Keywords : Application, Work Principles 6 of King Rama IX, Holistic Approach

บทนำ

คำว่า “องค์รวม” ในภาษาไทย เป็นคำแปลของคำว่า “holism” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ด คำว่า “holism” หมายถึง “แนวโน้มตามธรรมชาติในการสร้างองค์ภาพพที่มีคุณสมบัติมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบ” ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นว่าระบบหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ควรถูกพิจารณาเป็นองค์รวมมากกว่าที่จะแยกแยะเป็นส่วนย่อย ๆ เนื่องจากการพิจารณาแบบองค์รวมสามารถให้เข้าใจถึงคุณลักษณะและการทำงานของระบบในภาพรวมได้ดีกว่า (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2565) ส่วน วีระ สมบูรณ์ (2547) อธิบายว่า องค์รวม คือ “แบบแผนเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างมีความหมายในบริบทหนึ่ง ๆ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรับรู้และการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์ในเชิงระบบที่ซับซ้อน การเชื่อมโยงเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงการรวมส่วนประกอบเข้าด้วยกัน แต่เป็นการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้นอย่างเป็นองค์รวม

การทำงานของความคิดมนุษย์มีลักษณะการประมวลผลแบบองค์รวม โดยที่สมองของเรามักมองหาความเชื่อมโยงและแบบแผนระหว่างข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมายและเข้าใจสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ดังนั้น องค์รวมกับองค์ประกอบจึงไม่สามารถแยกจากกันได้ เนื่องจากการรับรู้แบบองค์รวมเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตัวอย่างเช่น ในการวิเคราะห์ปัญหาซับซ้อน สมองของเราจะไม่แยกแยะองค์ประกอบออกจากกันแล้วพิจารณาแยกกัน แต่จะเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาและหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสม การทำให้ทั้งหมด “โยงถึงกัน” ในลักษณะนี้จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจและตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในอีกลักษณะหนึ่ง องค์รวมเป็นแนวคิดที่สำคัญซึ่งเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างมีความหมายในบริบทหนึ่ง ๆ การแยกส่วน (fragmentation) กับการลดทอน (reduction) เป็นแนวทางที่ต่างกัน การแยกส่วน หมายถึง การแยกองค์ประกอบออกมาเป็นส่วน ๆ แต่การลดทอน หมายถึง การลดความซับซ้อนของสิ่งหนึ่งให้เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม แม้ในแนวคิดลดทอนแยกส่วน (reductionism) ก็มีการพิจารณาองค์รวมและความหมายเป็นพื้นฐานอยู่ แนวคิดเกี่ยวกับองค์รวมมีความสอดคล้องกันในประเด็นเรื่องการให้ความสำคัญต่อความหมายและบริบท และพยายามนำเอาประเด็นเรื่องความหมายในบริบทต่าง ๆ กลับเข้ามาสู่การสร้างองค์ความรู้ ประเด็นหลักขององค์รวมจึงอยู่ที่การตระหนัก (awareness) ในองค์รวม ซึ่งเป็นพื้นฐานแนวทางการสร้างความรู้ในปัจจุบัน

ความสำคัญขององค์รวมอยู่ที่การเน้น “ความหมาย” หรือ “คุณค่า” ที่เป็นตัวกำหนดหน่วยภาวะรวม องค์ประกอบ และบริบทของการแสวงหาความรู้ ประเด็นนี้อาจเรียกว่า “อภิวิธีวิทยา” (metamethodology) ซึ่งหมายถึงการตระหนักรู้และเลือกใช้ความหมาย (meaning) แบบหนึ่งในการกำหนดนิยามหน่วยภาวะทั้งหมด (whole entity) องค์ประกอบ (parts) บริบท (context) และสร้างแบบแผนเชื่อมโยง (connecting pattern) ของสิ่งที่กล่าวถึงหรือสังเกตศึกษา

หลักการทรงงานข้อที่ 6 คือ “องค์รวม” เป็นหลักการทรงงานที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการสร้างวิสัยทัศน์ การวางแผน และการดำเนินงานในทุกหน่วยงาน การพิจารณาและแก้ปัญหาอย่างเชื่อมโยง และการพัฒนาที่ไม่แยกส่วน หลักการนี้ยังเน้นการพัฒนาอย่างครบวงจรและยั่งยืน สำนักงานปร. (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่ง ที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อน้ำในการเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตมากขึ้นเกษตรกรต้องรู้จักการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้น คือ ทฤษฎีใหม่ขั้น 1, 2 และ 3

หลักการทรงงานข้อนี้มีวิธีคิดที่น่าสนใจต่อการนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า สู่การประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน (เมธา ทริมเทพาธิป, 2559) ในการศึกษาที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอหลักการทรงงานข้อที่ 1 ได้แก่ การศึกษาอย่างเป็นระบบ (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ก) ข้อที่ 2 ได้แก่ ระเบิดจากข้างใน (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ข) ข้อที่ 3 ได้แก่ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ค) ข้อที่ 4 ได้แก่ ทำตามลำดับขั้น (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567ง) และข้อที่ 5 (ภูมิสังคม) (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2567จ) มาแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ องค์กรรวม เพื่อให้เกิดการมองปัญหาและแนวทางพัฒนาอย่างเป็นองค์กรรวม เพราะการมององค์กรรวมช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นปัญหาอย่างรอบด้าน “เลือกใช้ปัจจัยที่มีผลลัพธ์สูงสุด” ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ เกิดความคิดรอบด้านในการแก้ปัญหา ไม่ด่วนตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยแนวทางใดทางหนึ่ง อันอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นตามมาในภายหลัง (ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, 2565)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : องค์กรรวม เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา สร้างความเข้าใจต่อหลักการทรงงานข้อนี้ไปสู่การเสนอเทคนิคการประยุกต์ใช้ต่อไป

วิเคราะห์แนวคิดและตีความเชิงปรัชญา

ทฤษฎีองค์กรรวม (Holism) เป็นแนวคิดที่เน้นการพิจารณาระบบหรือองค์ประกอบในภาพรวมทั้งหมด โดยมองว่าคุณสมบัติและความหมายที่แท้จริงของระบบเกิดจากความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎีแบบแยกส่วน (Reductionism) ที่เน้นการแยกส่วนประกอบของระบบออกมาเพื่อศึกษา และเชื่อว่าความรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับระบบสามารถเข้าใจได้จากการรวมข้อมูลของแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน (ดูตารางที่ 1 ประกอบ)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่างทฤษฎีองค์กรรวมและทฤษฎีแบบแยกส่วน

ทฤษฎีองค์กรรวม	ทฤษฎีแบบแยกส่วน
การพิจารณาภาพรวม : เน้นการมองระบบหรือองค์ประกอบในภาพรวม และพิจารณาความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ	การแยกส่วนประกอบ : เน้นการแยกส่วนประกอบของระบบออกมาเพื่อศึกษาโดยละเอียด
ความหมายและบริบท : เชื่อว่าคุณสมบัติและความหมายของระบบเกิดจากการเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบในบริบทเฉพาะ	การสรุปรวมข้อมูล : เชื่อว่าความรู้ทั้งหมดเกี่ยวกับระบบสามารถได้จากการรวมข้อมูลของแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน
การแก้ปัญหา : มองปัญหาในเชิงองค์กรรวมและพยายามหาทางแก้ไขที่คำนึงถึงทุกมิติของปัญหา	การแก้ปัญหา : มองปัญหาในลักษณะส่วนย่อยและพยายามแก้ไขปัญหาทีละส่วนโดยแยกจากกัน

ในช่วงหลายร้อยปีที่ผ่านมา ความสำเร็จของวิทยาศาสตร์เชิงกายภาพได้ทำให้ทฤษฎีแบบแยกส่วน (reductionism) กลายเป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมและเชื่อถือมากกว่าทฤษฎีองค์รวม (holism) ทฤษฎีแบบแยกส่วนนี้ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาและขยายตัวของศาสตร์แทบทุกแขนงที่เรารู้จักกันในวันนี้ ทฤษฎีองค์รวมได้กลับมาสำคัญอีกครั้งในช่วงศตวรรษที่ 20 จากการค้นพบทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์ที่สอดคล้องกับแนวคิดองค์รวม ทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์แสดงให้เห็นว่าระบบต่าง ๆ ในธรรมชาติไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้โดยสิ้นเชิง แต่ต้องพิจารณาทั้งระบบเป็นองค์รวม

ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ทฤษฎีองค์รวมทวีบทบาทความสำคัญยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ในการค้นพบความรู้ใหม่ ๆ ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และการให้กำเนิดศาสตร์แขนงใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกด้วย เช่น ทฤษฎีระบบ (systems theory) และทฤษฎีไร้ระเบียบ (chaos theory) เป็นต้น ทฤษฎีระบบมุ่งเน้นการศึกษาการทำงานร่วมกันของส่วนต่าง ๆ ในระบบหนึ่ง ๆ เพื่อให้เข้าใจการทำงานของระบบทั้งหมด ขณะที่ทฤษฎีไร้ระเบียบศึกษาความซับซ้อนและพฤติกรรมที่ดูเหมือนไม่มีระเบียบในระบบที่อาจมีความเป็นระเบียบแฝงอยู่

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดจากทฤษฎีแบบแยกส่วนไปสู่ทฤษฎีองค์รวมสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการมองโลกและวิธีการศึกษาธรรมชาติ ซึ่งยังคงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน

ปฐมเหตุที่ทำให้แนวคิดองค์รวมแตกต่างจากแนวคิดแบบแยกส่วนโดยสิ้นเชิงนั้น เริ่มต้นจากการนิยามความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับความเป็นจริง นั้นเป็นเพราะ แนวคิดแบบแยกส่วนเริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่า "ปัจเจก" หรือ "คน ๆ หนึ่ง" สามารถแยกแยะความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเอง (อัตวิสัย) ออกจาก "ความเป็นจริง" (ภาววิสัย) ได้ ในแนวคิดนี้ สิ่งที่อยู่นอกเหนือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดถือว่าเป็นความจริงสากล (Universal) ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความจริงสากลนี้สามารถถูกศึกษาและเข้าใจได้โดยการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของมันออกเป็นส่วน ๆ โดยกระบวนการเฝ้าสังเกตอย่างเป็นกลาง (ตามแนวคิดของฟรานซิส เบคอน) ความเป็นจริงในแต่ละส่วนจะปรากฏชัดเจน และเมื่อรวมส่วนความเป็นจริงเหล่านี้เข้าด้วยกัน ปัจเจกก็สามารถเข้าถึงความเป็นจริงทั้งหมดได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนแนวคิดองค์รวมมองว่าการแยกแยะความเป็นจริงออกเป็นส่วน ๆ นั้นไม่สามารถเข้าใจความเป็นจริงทั้งหมดได้ เพราะความเป็นจริงมีความซับซ้อนและมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ การเข้าใจความเป็นจริงจึงต้องพิจารณาทั้งระบบในภาพรวม ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบมีความสำคัญพอ ๆ กับส่วนต่าง ๆ เอง การมองทั้งระบบเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเข้าใจและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน

แนวคิดแบบแยกส่วนและแนวคิดองค์รวมมีความแตกต่างกันอย่างมากในการนิยามความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับความเป็นจริง ซึ่งส่งผลให้ทั้งสองแนวคิดนี้มีวิธีการศึกษาและการจัดการความเป็นจริงที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงแน่นอน การได้รับข้อมูลความรู้ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของสรรพสิ่ง ทุกชีวิตจึงจำเป็นต้องติดต่อแลกเปลี่ยนกันเพื่อคัดสรรและรวบรวมความเป็นจริงที่ไม่สมบูรณ์จากแต่ละปัจเจก มาปะติดปะต่อเข้าด้วยกันเป็นภาพรวมที่เสมือนจริงมากที่สุด

แนวคิดแบบแยกส่วนเชื่อว่าปัจเจกสามารถแยกแยะความรู้สึกนึกคิดของตนเอง (อัตวิสัย) ออกจากความเป็นจริง (ภาววิสัย) ได้ เมื่อปัจเจกเข้าถึงความเป็นจริงของส่วนหนึ่งส่วนใดแล้ว ก็สามารถควบคุมจัดการส่วนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากสามารถรู้และเข้าใจทุกส่วนครบถ้วน ก็สามารถควบคุมจัดการทุกสิ่งได้ตามต้องการ ความเป็นจริงในแนวคิดแบบแยกส่วนมีลักษณะสมบูรณ์และเป็นสากล การจัดการจึงต้องรวมศูนย์ขึ้นตรงต่อผู้ที่มีความรู้สูงสุด (เช่น นักวิทยาศาสตร์) ผู้ที่ทำหน้าที่คิดแทนและจัดการแทนผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่า และเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการในการจัดการ แนวทางการจัดการจึงมีลักษณะเป็นสูตรสำเร็จเดียวและเป็นสากล การรวมตัวกันเป็นกลุ่มสังคมมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ ด้วยการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน และเพื่อรวบรวมข้อมูลความเป็นจริงของแต่ละส่วน ป้อนสู่ศูนย์กลางการจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับปัจเจกจึงมีลักษณะขึ้นตรงต่อผู้ที่มีความรู้มากกว่าในแนวคิด นอกจากนี้ ปัจเจกถูกมองว่าเป็นเอกพจน์ เป็นสากล ปราศจากอัตวิสัย เพราะความแตกต่างหลากหลายของอัตลักษณ์เป็นสิ่งปนเปื้อนที่ทำให้ความเป็นจริงขุ่นมัว จำเป็นต้องตัดออกและทำลายเสีย เพื่อคงไว้แต่เอกภาพของความเป็นกลาง

ในขณะที่แนวคิดองค์รวมเชื่อว่าความเป็นจริงที่ปัจเจกรับรู้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความเป็นจริงทั้งหมดที่ดำรงอยู่ ซึ่งไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากการรับรู้ของปัจเจกต้องอาศัยระบบประสาทสัมผัสที่มีขอบเขตความสามารถจำกัด ความเป็นจริงที่รับรู้จึงมีสภาพจำกัดไปด้วย ความเป็นจริงที่ปัจเจกรับรู้ไม่สามารถแยกออกจากอัตวิสัยได้ ปัจเจกไม่สามารถเป็นกลางได้ เพราะปัจเจกเองคือที่มาแห่งความเป็นจริง สิ่งที่เราเข้าใจว่าเป็นความจริงที่ดำรงอยู่อย่างอิสระ แท้จริงเป็นเพียงข้อมูลความจริงบางส่วนที่รับรู้ผ่านระบบประสาทสัมผัสเข้าสู่สมอง เพื่อตีความและประกอบขึ้นใหม่เป็นภาพเสมือนจริงเท่านั้น ความเป็นอัตลักษณ์มีผลต่อภาพความเป็นจริงที่เราสร้างขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม สังคม เป้าหมาย ฯลฯ ล้วนส่งผลต่อความเป็นจริงที่เราสร้างขึ้น เมื่ออัตลักษณ์อัตวิสัยของปัจเจกเปลี่ยนไป ความเป็นจริงก็เปลี่ยนไปด้วย ความเป็นจริงไม่สามารถตัดแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ได้ เพราะการดำรงอยู่ของแต่ละส่วนนั้นขึ้นอยู่ด้วยความสัมพันธ์กับส่วนรวมทั้งหมด การแยกส่วนส่งผลให้ทั้งส่วนที่ถูกแยกและส่วนรวมที่ถูกพรากส่วนออกไปขาดความครบถ้วนสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น หากตัดแขนของนาย ก. ออกมา ความเป็นนาย ก. ก็ไม่สมบูรณ์ และความเป็นแขนของนาย ก. ก็ไม่สมบูรณ์เช่นกัน ส่วนข้อจำกัดของการมองแบบแยกส่วนนั้น ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากการมองแบบแยกส่วนเพื่อทำการศึกษาคือเพียงการศึกษาชิ้นส่วนที่ไม่สมบูรณ์ และเมื่อประกอบความรู้จากส่วนที่ไม่สมบูรณ์เข้าด้วยกัน ผลรวมจึงเป็นเพียงสภาพความเป็นจริงที่ไม่สมบูรณ์เท่านั้น

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวให้ถูกต้องที่สุดตามแนวคิดองค์รวมแล้ว ความเป็นจริงก็คือ สิ่งที่ปัจเจกร่วมกันสร้างขึ้น ผู้ที่มีอัตลักษณ์อัตวิสัยใกล้เคียงกัน ก็ร่วมกันสร้างความเป็นจริงชุดหนึ่ง ที่มีความแตกต่างกับความเป็นจริงชุดอื่นที่กลุ่มอื่นที่มีอัตลักษณ์อัตวิสัยคล้ายกันสร้างขึ้น ฉะนั้น ความเป็นจริงจึงเป็นพหุพจน์ ไม่ใช่เอกพจน์ มีสภาพเฉพาะกลุ่ม เฉพาะพื้นที่ มิใช่สิ่งสากล

นอกจากนี้ ความเป็นจริงที่ปัจเจกร่วมกันสร้างขึ้นนั้นแปรเปลี่ยนไปตามการปฏิสัมพันธ์ของปัจเจก เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้รูปแบบการสื่อสารและการจัดการเวลาเปลี่ยนไป ความเป็น

จริงที่เคยมีในอดีตอาจไม่เหมือนกับปัจจุบัน และจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามพัฒนาการของสังคมและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงแนวคิดองค์รวมที่เน้นการพิจารณาความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ในระบบทั้งหมด โดยไม่สามารถแยกส่วนได้อย่างสมบูรณ์

ในมุมมองของปรัชญาไทย สังคมไทยเป็นสังคมแบบองค์รวมมาเป็นเวลานานแล้ว เพราะเอกภาพของความเป็นไทยอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งได้รับการยืนยันจากเอกสารทางราชการและประเพณีทางสังคมต่าง ๆ

ยกตัวอย่างลักษณะสังคมไทยที่มีความเป็นองค์รวม อาทิ

1) ในด้านอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย สังคมไทยมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา และความเชื่อ ความแตกต่างเหล่านี้ไม่เป็นอุปสรรค แต่กลับเป็นพื้นฐานสำคัญที่สร้างเอกภาพของความเป็นไทย

2) ในด้านการยอมรับและการรวมตัว ในสังคมไทย การยอมรับความแตกต่างหลากหลายและการรวมตัวกันเป็นกลุ่มถือเป็นสิ่งสำคัญ การมีชุมชนที่หลากหลายทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเป็นองค์รวมที่ซับซ้อนและสวยงาม

3) ในด้านการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน การสื่อสารและการทำงานร่วมกันในสังคมไทยมักจะเน้นการสร้างความเข้าใจและการยอมรับซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการปรับตัวให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของสังคม

4) ในด้านเอกสารทางราชการ เอกสารทางราชการของไทยมักจะสะท้อนความเป็นองค์รวมนี้ เช่น การยอมรับประเพณีท้องถิ่นและการสนับสนุนการปฏิบัติตามวัฒนธรรมพื้นเมือง นอกจากนี้สังคมไทยยังมีกฎหมายและนโยบายที่ยืดหยุ่นเพื่อรองรับความแตกต่างหลากหลายของประชากร

5) ในด้านประเพณีและเทศกาล ประเพณีและเทศกาลในแต่ละภูมิภาคของไทยมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง และประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ แต่ทั้งหมดนี้ยังคงสร้างความเป็นเอกภาพของความเป็นไทย การเข้าร่วมในประเพณีและเทศกาลของชุมชนต่าง ๆ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

6) ในด้านการปกครองและการบริหาร ระบบการปกครองของไทยมีการยอมรับและสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล ซึ่งมีอำนาจในการจัดการและพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชน การมีกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นและการรักษาวัฒนธรรมพื้นเมือง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมแบบองค์รวมที่มีเอกภาพบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย การยอมรับและการร่วมกันสร้างความเป็นจริงของสังคมผ่านการสื่อสารและการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญ เอกสารทางราชการและประเพณีต่าง ๆ ยืนยันความเป็นองค์รวมนี้ ทำให้สังคมไทยสามารถรักษาความเป็นเอกภาพและความหลากหลายได้อย่างกลมกลืน (วิลาศ เตชะไพบูลย์, 2567)

อีกนัยหนึ่ง ความคิดเชิงระบบ (System approach) สอดคล้องกับแนวคิดองค์รวม เพราะเน้นการพิจารณาและวิเคราะห์ระบบทั้งหมดโดยรวม ไม่ใช่แค่ส่วนใดส่วนหนึ่ง ความคิดเชิงระบบหมายถึงการ

พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันและทำหน้าที่ของตนเองอย่างมีระเบียบ โดยส่วนประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ของระบบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ศรุตปุณณันชัญญ์ ปุโลอารีย์, 2567) ยกตัวอย่างในธรรมชาติประกอบด้วยดวงอาทิตย์ ดาวเคราะห์ ดวงจันทร์ และวัตถุต่าง ๆ ที่โคจรรอบดวงอาทิตย์ ทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน เพื่อรักษาสสมดุลของระบบสุริยะ ส่วนระบบนิเวศประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์กัน สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันเพื่อรักษาสสมดุลและความยั่งยืนของระบบนิเวศ ส่วนระบบร่างกายมนุษย์ประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ เช่น ระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบประสาท ซึ่งทั้งหมดทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ หากระบบใดระบบหนึ่งบกพร่อง จะส่งผลกระทบต่อระบบทั้งหมด

ความคิดเชิงระบบสอดคล้องกับแนวคิดองค์รวมในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในระบบที่ซับซ้อน ความคิดเชิงระบบเน้นการทำงานร่วมกันของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มนุษย์นำความคิดนี้มาใช้ในการบริหารและการทำงานเพื่อให้เกิดความเป็นองค์รวมและความสมบูรณ์ในการดำเนินงาน ทั้งนี้ การพิจารณาและจัดการในมุมมององค์รวมช่วยให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เทคนิคการประยุกต์ใช้

การมององค์รวมหมายถึงการมองภาพรวมของสถานการณ์หรือประเด็นโดยมุ่งเน้นที่การเห็นภาพใหญ่ (Big Picture) ซึ่งรวมถึงทั้งองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องกัน หรือเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกัน (cause and effect) โดยการมององค์รวมช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบของแต่ละปัจจัยต่อกันอย่างชัดเจน ยกตัวอย่างการมององค์รวมในเรื่องรถติด มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลทำให้รถติดดังนี้

- 1) ความกว้างของถนน กล่าวคือ ถ้าถนนมีความกว้างน้อย เมื่อมีรถหลายคันที่จะเลี้ยวตามกัน หรือต้องผ่านตรงกันทางถนนจะแออัดและทำให้รถติดได้ง่ายขึ้น
- 2) ปริมาณรถยนต์บนถนน กล่าวคือ ถ้ามีจำนวนรถยนต์มากบนถนน เช่นในช่วงเวลาเช้าหรือเย็น เมื่อคนเร่งกลับบ้าน จะทำให้การจราจรติดขัดมากขึ้นเนื่องจากความจุถนนไม่เพียงพอ
- 3) สัญญาณไฟจราจร กล่าวคือ การควบคุมการจราจรด้วยสัญญาณไฟจราจรที่ไม่เหมาะสมหรือที่มีระบบไม่ดี อาจทำให้รถติดอยู่ในแถวสั๊กพัก
- 4) เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กล่าวคือ การจราจรที่ไม่เป็นระเบียบ หรือขาดความสามารถในการแก้ปัญหาทางจราจร อาจทำให้การจราจรติดอยู่นานขึ้น
- 5) จำนวนถนนแยกหรือจุดตัด กล่าวคือ ถ้ามีจุดตัดหรือแยกทางหลายจุดในที่ที่มีประชากรหนาแน่น การจราจรอาจมีความสับสนและทำให้รถติด
- 6) สภาพอากาศ กล่าวคือ การมีฝนตกหรือน้ำท่วมถนนอาจทำให้เกิดการจราจรช้าลงหรือติดตามอีกมากขึ้น

7) อุบัติเหตุ กล่าวคือ การเกิดอุบัติเหตุบนถนนทำให้ถนนปิดตัวชั่วคราว แต่ส่งผลกระทบต่อ การจราจรรอบ ๆ ด้วย

การมององค์รวมในเชิงนี้ช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาและสามารถวางแผนหรือปรับปรุงระบบ การจราจรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ โดยที่ไม่เพียงแต่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่บนพื้นที่เล็ก ๆ แต่จะ แก้ไขที่สาเหตุหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีผลต่อปัญหานั้น ๆ

การมององค์รวมในมุมต่าง ๆ ของขนาดหรือทิศทางต่าง ๆ เป็นวิธีที่นำมาใช้ในการเข้าใจและ วางแผนในระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) องค์รวมขนาดเล็ก (Microscopic Perspective) : เช่น การมององค์รวมในแง่ของครอบครัว เราสามารถมองได้ว่าสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวมีความต้องการและความสำคัญต่างกันอย่างไร ซึ่งจะ ช่วยในการวางแผนการดูแลและการปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ดีขึ้น เช่น การวางแผน อาหารที่เหมาะสมสำหรับสมาชิกแต่ละคน เพื่อสุขภาพที่ดี

2) องค์รวมขนาดกลาง (Mesoscopic Perspective) : เช่น การมององค์รวมในบริษัทหรือชุมชน เราสามารถสังเกตได้ว่ามีความต้องการและสิ่งที่สำคัญอะไรบางอย่างที่ส่งผลต่อการดำเนินงานหรือชีวิตของผู้ที่ เกี่ยวข้อง เช่น การวางแผนและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในชุมชน เพื่อให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3) องค์รวมขนาดใหญ่ (Macroscopic Perspective) : เช่น การมององค์รวมในระดับประเทศ หรือระดับนานาชาติ เราสามารถพิจารณาถึงการออกนโยบายที่สามารถส่งเสริมความเป็นองค์รวมและ ประโยชน์สุขส่วนรวมให้กับประชาชนได้ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการเจรจา การค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น

การมององค์รวมในทุกขนาดจะช่วยให้เราเข้าใจและวางแผนการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้คำแนะนำที่มุ่งเน้นที่สัญญาณและผลที่จะเกิดขึ้นจากแต่ละปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกัน

ทิศทางในการมองก็เช่นกัน การมององค์รวมจะไม่มองเพียงด้านใดด้านหนึ่งแล้วตัดสินด้วย อารมณ์หรืออคติ ไม่คิดหรือทำแบบแยกส่วน แต่จะประสานเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ มองอย่างรอบด้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับพลวัตที่มีลักษณะหมุนเวียนเปลี่ยนไปไม่คงที่

ดังนั้น แนวทางการนำหลักการทรงงานข้อนี้ไปประยุกต์ใช้ อาจสามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน

เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากทุกมุมมอง โดยใช้ ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและครบถ้วน เช่น ข้อมูลเชิงสถิติ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ ความเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น การที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดเช่นนี้ก็เพื่อให้เห็น ภาพรวมของปัญหาและแนวทางการแก้ไข มีการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนและปัจจัย

ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติและการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม

การวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้านอาจเกิดขึ้นจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาคำตอบ เช่น

- อะไรคือต้นน้ำ อะไรคือกลางน้ำ อะไรคือปลายน้ำ เพื่อให้เห็นองค์รวมของลำดับงานที่ต้องการให้เกิดขึ้น

- อะไรคือขั้นพื้นฐาน อะไรคือขั้นกลาง อะไรคือขั้นสูง เพื่อให้เห็นองค์รวมของระดับการพัฒนา

- อดีตเคยเป็นอย่างไร? ปัจจุบันเป็นอย่างไร? อนาคตควรเป็นอย่างไร เพื่อให้เห็นองค์รวมของช่วงเวลา เป็นต้น

การมองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจนนี้ เกิดขึ้นได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับองค์กร ระดับชุมชน ระดับประเทศชาติ ระดับนานาชาติ เมื่อเราต้องการองค์รวมในระดับใดก็จำเป็นต้องสำรวจความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความร่วมมือในการระดมความคิด ความต้องการช่วยกันประติดประต่อภาพรวมของผลลัพธ์ให้ออกมาชัดเจนและครบถ้วน จากนั้นจึงช่วยกันวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในทุกทางแล้วเลือกทางที่คุ้มค่าที่สุด ณ เวลานั้น เพื่อกำหนดแผนงานและหลักปฏิบัติร่วมกันตลอดถึงการประเมินติดตามและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อประโยชน์สุขของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทุกคน

ในระดับสูงกว่านั้น คือการศึกษาและวิจัยในทุกมิติของปัญหา เพื่อให้มีข้อมูลที่ครอบคลุมและถูกต้องแล้วจึงนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ

2. สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์

เมื่อสามารถมองภาพรวมของผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการสร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ ดังที่พระพุทธศาสนาสอนว่า เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น (ส.นิ. (ไทย) 16/1/1-3, ม.มู. (ไทย) 12/402-406/434-441) หมายความว่า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกัน ดังอุปมาที่ว่า “หวานพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น” ฉนั้นใดฉนั้น หากต้องการผลลัพธ์ที่ดี ก็ต้องสร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นด้วย

การมององค์รวมเป็นความตระหนักรู้ถึงองค์ประกอบย่อยที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ทั้งในแง่องค์ประกอบที่ทำให้เป้าหมายสำเร็จ หรือในแง่สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจอะไรบางอย่าง เป็นการมองรอบด้านให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือทำให้เป้าหมายสำเร็จ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน

ระหว่างการปฏิบัติงาน ต้องพิจารณาว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ปัจจัยใดส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงเกิดผล (Driving Force Factors) หรือปัจจัยใดเป็นสิ่งฉุดรั้งไม่ให้เกิดผล (Restraining Force Factors) คำนึงถึงความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหาเพื่อการวางแผนที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีผลกระทบที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เมื่อมองเห็นองค์รวมหรือปัจจัยต่าง ๆ ว่ามีความเกี่ยวพันกันและกันอย่างไรแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ หากเราดำเนินการกับบางปัจจัยหนึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่ออีกปัจจัยเช่นกัน เมื่อเป็น

เช่นนั้น ควรต้องอาศัยความเชื่อมโยงนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง เช่น องค์กรที่มีวัฒนธรรมการทำงานแบบ Cross Culture ได้ดี ย่อมมีพนักงานที่สามารถทำงานร่วมกับ Partner ที่เป็นชาวต่างชาติได้ การจะส่งเสริมกลยุทธ์ขยายธุรกิจไปในต่างประเทศ จะทำได้โดยง่าย เป็นต้น

3. มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน

ก่อนเริ่มการดำเนินงาน ควรทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในทุกมิติ เช่น การเงิน ทรัพยากรบุคคล กฎหมาย และสิ่งแวดล้อม ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Assessment Tools) เพื่อคาดการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น หลังจากที่มีมองเห็นแนวโน้มของปัญหาแล้ว ควรวางแผนมาตรการป้องกันและการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ เพื่อรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น สร้างแผนการดำเนินงานสำรอง (Contingency Plan) เพื่อเตรียมพร้อมในกรณีที่เกิดปัญหาที่ไม่คาดคิด นอกจากนี้ การติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้สามารถตรวจพบปัญหาหรือแนวโน้มของปัญหาได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาใช้ในการปรับปรุงแผนงานและมาตรการป้องกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามอีกประการหนึ่ง การทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะช่วยให้สามารถมองเห็นปัญหาจากมุมมองที่หลากหลาย การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ทีมงานสามารถรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

เราสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยในการคาดการณ์ปัญหาและหาทางออกที่มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการความเสี่ยง เช่น การใช้ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และปัญญาประดิษฐ์ (AI)

การมองปัญหาและทางออกอย่างรอบด้านตามหลักการทรงงานข้อที่ 6 จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งยังช่วยให้การแก้ไขปัญหาที่มีความยั่งยืนและไม่เกิดซ้ำในอนาคต

เห็นองค์รวมแล้วดีอย่างไร

การมองเห็นองค์รวม (Holistic View) มีประโยชน์หลายประการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา การวางแผน และการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1) **การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ** การมองเห็นองค์รวมช่วยให้เรามีข้อมูลที่ครอบคลุมและครบถ้วนในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงที่จะพลาดข้อมูลสำคัญหรือมุมมองที่สำคัญ การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาได้อย่างรอบด้าน ทำให้สามารถตัดสินใจได้มีความแม่นยำและเชื่อถือได้มากขึ้น

2) **การวางแผนที่รอบคอบและยั่งยืน** การมองเห็นองค์รวมช่วยให้สามารถวางแผนการดำเนินงานที่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว และเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น สามารถมองเห็นแนวโน้มของปัญหาและวางแผนมาตรการป้องกันไว้ล่วงหน้า ลดโอกาสเกิดปัญหาหรือความล้มเหลวในอนาคต

3) **การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ** การมองเห็นองค์รวมช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นและการสูญเสียทรัพยากร

ที่อาจเกิดขึ้น เช่น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การใช้พลังงาน หรือวัสดุตั้งนั้นการดำเนินงานจึงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทรงพลัง

4) สร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่ง การมองเห็นองค์รวมช่วยให้สามารถประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจที่ดี สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนได้

5) การพัฒนานวัตกรรม การมองเห็นองค์รวมช่วยให้สามารถพัฒนานวัตกรรมและแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น ช่วยให้สามารถเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

6) การเสริมสร้างความยั่งยืน การมองเห็นองค์รวมช่วยให้สามารถดำเนินการที่มีความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ช่วยให้สามารถลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างยั่งยืน

การมองเห็นองค์รวมเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เราสามารถดำเนินการและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสร้างความยั่งยืนให้กับการพัฒนาในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์หลักการทรงงานข้อที่ 6 สู่การประยุกต์ใช้ ทำให้เกิดการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเทคนิคในการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 เรียกว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : องค์รวม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ (ดูแผนภาพที่ 1 ประกอบ)

รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : องค์รวม

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : องค์รวม

จากภาพข้างต้น อธิบายได้ว่า

ขั้นตอนที่ 1 มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดการวางแผนและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ เพื่อเพิ่มแนวโน้มความสำเร็จและลดความเสี่ยงที่จะผิดพลาดในการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน สร้างความร่วมมืออย่างเป็นองค์รวม แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ และพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน

บทสรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 6 : ภูมิสังคม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มองภาพรวมของผลลัพธ์ให้ชัดเจน 2) สร้างเหตุปัจจัยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์ 3) มองให้เห็นปัญหาและทางออกอย่างรอบด้าน การมองเห็นองค์รวมมีประโยชน์หลายประการ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา การวางแผน และการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หลักการทรงงานข้อที่ 6 ได้แก่ องค์รวม จึงกลายเป็นหลักการทรงงานที่สำคัญต่อการสร้างวิสัยทัศน์ การวางแผน การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมในทุกหน่วยงาน การแก้ปัญหาอย่างเชื่อมโยง การคำนึงถึงการพัฒนาที่ไม่แยกส่วน การพัฒนาอย่างครบวงจรและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- การศาสนา, กรม. (2525). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*, 15(2), 111-117.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). องค์รวม : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 5(2), 222-230.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567ก). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(1), 38-53.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567ข). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 2 : ระเบิดจากข้างใน. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(2), 46-60.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567ค). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 3 : แก้ปัญหาที่จุดเล็ก. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(3), 33-40.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567ง). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 4 : ทำตามลำดับขั้น. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(4), 33-44.
- ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2567จ). การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานข้อที่ 5 : ภูมิสังคม. *วารสารสถาบันพอดี*, 1(5), 30-40.
- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 4(1), 120-132.
- วิลาศ เตชะไพบุลย์. (2567). *สถาบันนโยบายศึกษา. สังคมไทยแบบองค์รวมกับองค์รวมแบบไทยๆ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1089218268>. news [7 มิถุนายน 2567]
- วีระ สมบูรณ์. (2547). *คลังข้อมูลและความรู้ระบบสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.). แบบแผนและความหมายแห่งองค์รวม*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/1594?locale-attribute=th> [7 มิถุนายน 2567]
- ศรุตบุญธนัชชัย ปุโลอารีย์, จสต. (2567). *การบริหารที่เป็นองค์รวม*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.wdoae.doe.go.th/wp2018/wp-content/uploads/2021/> [7 มิถุนายน 2567]
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2559). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักงาน กปร.